CYD-BWYLLGOR ADDYSG CYMRU

Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd

WELSH JOINT EDUCATION COMMITTEE

General Certificate of Secondary Education

225/02

CYMRAEG: IAITH GYNTAF

HAEN UWCH

A.M. DYDD MAWRTH, 13 Mehefin 2006

(2½ awr)

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Llyfryn ateb 12 tudalen.

Deunydd Darllen ar gyfer Adran A.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Atebwch y **tri** chwestiwn o Adran A ac **un** cwestiwn o Adran B.

Ceisiwch gwblhau Adran A mewn tua 1¾ awr er mwyn sicrhau bod gennych o leiaf ¾ awr i gwblhau cwestiwn Adran B.

Ysgrifennwch eich atebion yn y llyfr ateb a ddarparwyd.

Ni chaniateir i chi ddefnyddio geiriaduron yn yr arholiad hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Rhoddir nifer y marciau a geir mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Ni roddir tystysgrif i ymgeisydd a geir yn ymddwyn yn annheg yn ystod yr arholiad.

ADRAN A

Darllenwch y tri darn darllen ac yna atebwch y **tri** chwestiwn.

Darn Darllen 1: **Y boen ar 'ynys paradwys':** Rhan o adroddiad Iolo ap Dafydd ar BBC Cymru'r Byd, 10 Ionawr, 2005 *www.bbc.co.uk*
Darn Darllen 2: **Tsunami - gofid a phryder Cymraes** Cymru'r Byd, Ionawr 2005 *www.bbc.co.uk*
Darn Darllen 3: **Clychau Cantre'r Gwaelod** - J. J. Williams

- Darllenwch y darnau darllen a'r cwestiynau cyfan yn ofalus. Yna, atebwch y cwestiynau, gan ddefnyddio'r ffeithiau o'r darnau darllen yn unig.

- Wrth ateb dylech roi sylw i gywirdeb iaith a mynegiant. Rhoddir hyd at **20 marc** yn yr adran hon am ansawdd eich iaith a'ch mynegiant ar draws yr holl atebion.

1. Y boen ar 'ynys paradwys' (Darn Darllen 1)
Tsunami - gofid a phryder Cymraes (Darn Darllen 2)

Ar ôl darllen **Darn Darllen 1** atebwch y cwestiynau hyn yn eich geiriau eich hun:

(i) Pa ynys yw 'ynys paradwys' yn y darn darllen? [1]
(ii) Pa **ddwy** dref wyliau a gafodd eu dinistrio gan y tonnau? [2]
(iii) Pa bethau a ddifethwyd yn llwyr yn y cymunedau? [2]

Ar ôl darllen **Darn Darllen 2** atebwch y cwestiynau hyn yn eich geiriau eich hun:

(iv) Sut y daeth Einir i wybod yn gyntaf am y trychineb? [1]
(v) Sut y daeth hi i wybod mwy am y sefyllfa? [2]
(vi) Pam nad yw Einir am fynd i Dde Asia i helpu wedi'r trychineb? [2]

[10]

2. Y boen ar 'ynys paradwys' (Darn Darllen 1)
Tsunami - gofid a phryder Cymraes (Darn Darllen 2)

Ar ôl darllen **Darn Darllen 1** a **Darn Darllen 2** ysgrifennwch adroddiad i bapur newydd yn adrodd hanes y tsunami rai dyddiau wedi'r digwyddiad.

Dylech gyfeirio at **ddau** gyfnod:

(i) Y digwyddiad ei hun. [4]
(ii) Y dyddiau yn dilyn y digwyddiad. [14]

Ysgrifennwch ar ffurf adroddiad. [2]

Defnyddiwch wybodaeth o'r ***ddau ddarn darllen hyn yn unig****, a sicrhewch eich bod yn defnyddio gwybodaeth o'r* ***ddau ddarn*** *yn eich adroddiad.*

Dylech ddefnyddio eich geiriau eich hun.

[20]

3. **Y boen ar 'ynys paradwys' (Darn Darllen 1)** Llinellau 3-15 *'Mae'r argraffiadau cyntaf ... yr hyn sy'n weddill.'*
Clychau Cantre'r Gwaelod (Darn Darllen 3)

Ar ôl darllen **Darn Darllen 1** a **Darn Darllen 3** cymharwch y ddau ddarn gan ddweud sut y maent yn debyg ac yn wahanol.

Dylech gyfeirio at y canlynol wrth ymdrin â'r ddau ddarn:

(i) cynnwys (cymharwch **dri** pheth o Ddarn Darllen 1 â **thri** pheth o Ddarn Darllen 3); [6]

(ii) ffurf, iaith, arddull a disgrifiadau (soniwch am **dair** nodwedd o Ddarn Darllen 1 a **thair** nodwedd o Ddarn Darllen 3). Dylech drafod effeithiolrwydd y ffurf, yr iaith, yr arddull a'r disgrifiadau. [12]

Rhoddir marciau i chi am **gymharu bwriadol a threfnus** ymhob rhan o'r cwestiwn. [6]

Dylech gynnwys **dyfyniadau o'r ddau ddarn** i gefnogi'ch sylwadau. [6]

Peidiwch ag ymdrin â'r ddau ddarn darllen ar wahân.

[30]

[60 + 20 = 80]

TROSODD AR GYFER ADRAN B.

ADRAN B

4. Dewiswch **un** o'r testunau canlynol ac ysgrifennwch arno.
Nodwch rif y cwestiwn a thestun y gwaith.
Dylai eich ateb fod o leiaf **ddwy** ochr tudalen.
Meddyliwch a chynlluniwch eich gwaith yn ofalus.
Rhowch sylw manwl i ysgrifennu'n gywir. **[20 + 20 = 40]**

(a) **STORI:**

Ysgrifennwch stori am ddigwyddiad sy'n newid bywyd rhywun neu rywrai mewn unrhyw ffordd.

Ceisiwch wneud yn siwr bod eich stori'n ddiddorol a bod cymeriadau a sgwrs ynddi.

(b) **YMSON:**

Ysgrifennwch ymson person sy'n helpu rhywun arall mewn rhyw ffordd.

Cofiwch ddychmygu mai chi yw'r cymeriad, ac mai chi sy'n meddwl ac yn siarad â chi eich hun yn y presennol.

(c) **DISGRIFIAD:**

Ysgrifennwch ddisgrifiad manwl o unrhyw olygfa drawiadol - naill ai golygfa hardd neu olygfa drychinebus.

Cofiwch ddweud beth yw'r olygfa a chynnwys manylion diddorol am yr olygfa.

(ch) **ARAITH** neu **ERTHYGL** yn **MYNEGI BARN** ar y testun:

Mae'n rhaid helpu pobl llai ffodus na ni!

Medrwch gytuno neu anghytuno â'r gosodiad uchod. Ceisiwch fod yn drefnus a rhoi tystiolaeth i gefnogi eich pwyntiau a'ch barn bob tro.

CYD-BWYLLGOR ADDYSG CYMRU

Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd

WELSH JOINT EDUCATION COMMITTEE

General Certificate of Secondary Education

225/02 - A

CYMRAEG: IAITH GYNTAF

HAEN UWCH

A.M. DYDD MAWRTH, 13 Mehefin 2006

(2½ awr)

DEUNYDD DARLLEN AR GYFER ADRAN A I'W DDEFNYDDIO GYDA HAEN UWCH

	Tudalen
Darn Darllen 1	2
Darn Darllen 2	3
Darn Darllen 3	4

DARN DARLLEN 1

Ein gohebydd Iolo ap Dafydd sydd newydd ddod yn ôl o Sri Lanka lle gwelodd effaith y ddaeargryn a cholled y trigolion wrth geisio ailadeiladu eu dyfodol.

Mae'r argraffiadau cyntaf yn tueddu i aros, ac mewn 'paradwys o ynys' lle mae'n haf o hyd o ran tywydd a hinsawdd, mae Sri Lanka mewn poen. Y boen sy'n dod o chwalfa natur na welodd neb erioed ei debyg, colli 30,000 o ynyswyr wedi'r tsunami. Gall rhywun deimlo'r boen o golli teulu a phlant, y pryder am golli cartref a bywoliaeth, yr ofn, yr amheuaeth a'r ansicrwydd am y dyfodol.

Teulu o Sri Lanka yn edrych ar y difrod

Dw i wedi gweld llai o ddinistr yn yr hen Iwgoslafia ac Irac na'r hyn a welais yn Gallae a Hikkaduwa yn Sri Lanka.

Dyma ddwy ganolfan ymwelwyr, dwy dref wyliau wedi eu dinistrio oherwydd tonnau 30 troedfedd o uchder. Mewn mannau mae'r môr wedi treiddio hyd at ddwy filltir i mewn i'r tir mawr. Mae rhai cymunedau wedi eu difetha'n llwyr, pob tŷ, cwch pysgota, bwyty a pholyn teleffon yn yfflon. Ac ymysg yr adfeilion mae pobl yn glynu'n styfnig wrth yr hyn sy'n weddill.

Dywedodd Daisy Lowe o Donypandy, ac yn wreiddiol o Batticaloa ar arfordir dwyreiniol yr ynys, fod y wên naturiol ar wyneb y Sri Lanciad cyffredin wedi diflannu am y tro. Cymaint ydy'r gofid a'r boen fel bod goroesi a byw yn bwysicach na'r wên arferol.

Mae miloedd o gyrff heb eu darganfod eto, mae'n debyg, a nifer wedi anobeithio canfod eu hanwyliaid. Problem fawr arall ydy ailgartrefu tuag un miliwn o bobl. O ystyried penderfyniad y llywodraeth i atal unrhyw un rhag byw rhwng 200 a 300 metr i'r traethau bydd canfod tir ar ynys mor boblog a chodi tai'n wyrth cynllunio ac yn wyrth ariannol. Yn olaf, bydd yn rhaid i'r ynyswyr wynebu effeithiau seicolegol y tsunami.

Er haelioni'r byd, bydd <u>asiantaethau dyngarol</u>, sy'n gweithio'n ddiflino ers pythefnos a hanner, yn gorfod ein hannog i roi mwy na hen ddillad a blancedi i godi Sri Lanka yn ôl ar ei thraed.

(Rhan o adroddiad Iolo ap Dafydd)

asiantaethau dyngarol - mudiadau fel Oxfam, Cymorth Cristnogol

"Pan oeddwn i ynghanol y don roeddwn i'n teimlo fel morgrugyn bach."

Llun gan Suresh Kumar, 14 oed, a oroesodd y tsunami.

© Mennonite Central Committee

DARN DARLLEN 2

bbc.co.uk

cymru | tramor

Tsunami - gofid a phryder Cymraes

Ionawr 2005

Cymraes y bu trychineb De Ddwyrain Asia yn ysgytwad arbennig iddi yw Einir Jones o Ruthun.

Treuliodd Einir ddwy flynedd yn athrawes mewn ysgol yn Phuket, Gwlad Thai, a dywedodd iddi fod yn poeni am ei ffrindiau yno ers clywed am y trychineb a dinistr y tonnau.

'Mae'n wlad boblogaidd iawn gyda thwristiaid ac yn lle hyfryd. Mi dreuliais i ddwy flynedd yn dysgu mewn ysgol yn Phuket ac ers hynny dw i wedi cadw cysylltiad â rhai o Brydain sy'n byw yn y wlad yn ogystal â rhai o'r ynyswyr,' meddai.

'Ar y dechrau, wedi i mi glywed y newyddion, dw i ddim yn meddwl iddo fy nharo mewn gwirionedd pa mor ddifrifol oedd y sefyllfa yn Ne Asia. Es i ar y cyfrifiadur a gweld bod popeth yn *chaos* a gyrru a derbyn sawl e-bost cyn sylweddoli bod y sefyllfa mor ddychrynllyd yno. Dw i wedi derbyn sawl e-bost gan ffrindiau sydd i gyd yn iawn, diolch i'r drefn, ond does wybod am y bobl oeddwn i'n eu cyfarch bob dydd. Mae yna gymunedau wedi eu difetha'n lân a rhai pobl wedi colli popeth. Mae'n andros o drist.'

A hithau wedi gweithio mewn ysgol breswyl bu tynged y plant y bu'n eu dysgu dros gyfnod o ddwy flynedd yn destun pryder arbennig i Einir.

'Mae'n anodd iawn cael unrhyw fath o gysylltiad gyda'r wlad gan ei bod yn andros o brysur yno ar hyn o bryd, ond dw i wedi derbyn neges sydd yn dweud bod pawb yn yr ysgol, yr athrawon a'r disgyblion yn iawn, ac wedi deall hynny o wefan yr ysgol hefyd. Er i hynny fod yn rhyddhad dw i heb glywed am y rhai sydd â chysylltiad â'r ysgol fel gyrwyr bws a gweithwyr cyffredinol. Dw i heb dderbyn unrhyw wybodaeth ynglŷn â nhw eto. Mae'n anodd dygymod â'r sefyllfa ar adegau.'

Er bod nifer yn teithio i Dde Asia i helpu yn dilyn y trychineb dywed Einir nad dyna ei bwriad hi.

'Petawn i'n nyrs mi fuaswn wedi hel fy mhac yn syth ond mae hi'n anodd iawn gwybod be di'r gorau ond dw i'n teimlo y buaswn yn fwy o drafferth nag o werth,' meddai.

Gyda lluniau o'r trychineb ar y teledu bob nos dywed Einir ei bod yn anodd edrych ar y lleoedd y bu hi'n ymweld â nhw yn gyson yn deilchion, a'r ardal hardd i gyd wedi ei chwalu.

'Mae'n frawychus gweld y llefydd ar y teledu a gweld sut mae'r holl le wedi newid. Does 'na ddim byd ar ôl. Dw i'n meddwl am yr ynyswyr yn gorfod wynebu'r dyfodol a cheisio rhoi'r lle yn ôl ar ei draed.'

(Lowri Rees fu'n holi Einir Jones).

DARN DARLLEN 3

Cerdd gan J. J. Williams am chwedl *Cantre'r Gwaelod*.

CLYCHAU CANTRE'R GWAELOD

O dan y môr a'i donnau
Mae llawer dinas dlos
Fu'n gwrando ar y clychau
Yn canu gyda'r nos;
Trwy ofer esgeulustod
Y gwyliwr ar y tŵr
Aeth clychau Cantre'r Gwaelod
O'r golwg dan y dŵr.

Pan fyddo'r môr yn berwi,
A'r corwynt ar y don,
A'r wylan wen yn methu
Cael disgyn ar ei bron;
Pan dyr y don ar dywod
A tharan yn ei stŵr,
Mae clychau Cantre'r Gwaelod
Yn ddistaw dan y dŵr.

Ond pan fo'r môr heb awel
A'r don heb ewyn gwyn,
A'r dydd yn marw'n dawel
Ar ysgwydd bell y bryn,
Mae nodau pêr yn dyfod,
A gwn yn eitha' siŵr
Fod clychau Cantre'r Gwaelod
I'w clywed dan y dŵr.

O cenwch, glych fy mebyd,
Ar waelod llaith y lli;
Daw oriau bore bywyd
Yn sŵn y gân i mi.
Hyd fedd mi gofia'r tywod
Ar lawer nos ddi-stŵr,
A chlychau Cantre'r Gwaelod
Yn canu dan y dŵr.

clych - clychau
mebyd - ieuenctid

CYD-BWYLLGOR ADDYSG CYMRU
Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd

WELSH JOINT EDUCATION COMMITTEE
General Certificate of Secondary Education

225/02-B

CYMRAEG: IAITH GYNTAF
WELSH: FIRST LANGUAGE

HAEN UWCH
HIGHER TIER

A.M. DYDD MAWRTH, 13 Mehefin 2006
A.M. TUESDAY, 13 June 2006

(2½ awr)
(2½ hours)

Er gwybodaeth i'r Swyddog Arholiadau
For information: for the attention of the Examinations Officer

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Llyfryn ateb 12 tudalen.
Deunydd Darllen ar gyfer Adran A.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Atebwch y **tri** chwestiwn o Adran A ac **un** cwestiwn o Adran B.

Ceisiwch gwblhau Adran A mewn tua 1¾ awr er mwyn sicrhau bod gennych o leiaf ¾ awr i gwblhau cwestiwn Adran B.

Ysgrifennwch eich atebion yn y llyfr ateb a ddarparwyd.

Ni chaniateir i chi ddefnyddio geiriaduron yn yr arholiad hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Rhoddir nifer y marciau a geir mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Ni roddir tystysgrif i ymgeisydd a geir yn ymddwyn yn annheg yn ystod yr arholiad.

ADDITIONAL MATERIALS

A 12 page answer book.
Reading Material for Section A.

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

*Answer the **three** questions in Section A and **one** question in Section B.*

You are advised to spend approximately 1¾ hour on Section A so that you may spend at least ¾ hour on Section B.

Write your answers in the booklet provided.

Dictionaries are not permitted in this examination.

INFORMATION FOR CANDIDATES

The number of marks is given in brackets at the end of each question or part-question.

No certificate will be awarded to a candidate detected in any unfair practice during the examination.